

Holá Michaela

UČO: 101636

Vzdělání jen pro vyvolené

Když se každodenně rozhlížíme kolem sebe, často soustředíme pohled pouze na naše bezprostřední okolí a nepřijde nám na mysl zcela odlišná realita v jiných částech světa. Bohužel však ne všude jsou pro lidi samozřejmé tytéž věci, co pro nás. I v 21. století můžeme nalézt místa, jejichž obyvatelé žijí v nelidských podmínkách, je zde chudoba, hlad či utrpení vlivem různých onemocnění. Přestože za posledních 30 let bylo dosaženo značného pokroku, existence těchto problémů je nepřehlédnutelná. Zvláště v dnešní době charakterizované slůvkem „globalizace“ by se nás tyto problémy měly týkat, ať se odehrávají v naší těsné blízkosti či nikoliv.

Jen stěží lze říci, který ze zmiňovaných problémů je tím největším. Pro svou práci jsem si vybrala problematiku vzdělání v rozvojových zemích. Ne proto, že by byla nejdůležitější, ale proto, že se jedná se o oblast, která by v případě svého zlepšení, ovlivnila i mnohé další aspekty života lidí a napomohla by k celkovému pokroku v těchto místech. Dle slov Kofiho Annana: „Chudoba začíná odepřením práva dítěte na vzdělání.“

Je nepopiratelný fakt, že vzdělání je předpokladem rozvoje jednotlivce i celé společnosti, bez ohledu na to, o kterou část světa jde. Vzdělaný člověk vidí věci v širších souvislostech, snáze si uvědomuje své možnosti, postavení ve společnosti i způsoby, jak jej případně změnit. Zatímco ve vyspělém světě získává stále větší procento populace vysokoškolské vzdělání, mnoho rozvojových zemí se potýká s negramotností svých obyvatel. Bez ohledu na její příčiny, výsledkem je prohlubující se ekonomické zaostávání postižené země. Na důležitost vzdělání obyvatelstva pro celkový rozvoj země můžeme poukázat i při pohledu na hodnoty Indexu lidského rozvoje (Human Development Index - HDI), kde právě vzdělanost tvoří jeden ze tří ukazatelů.

Důvodů, proč je v mnoha rozvojových zemích vzdělání pro velký počet lidí nedosažitelné, jistě nalezneme více - státy nemají potřebné finanční prostředky ani odborníky nezbytné pro vybudování kvalitního školství, zajištění vzdělání se stává pro rodinu velkou finanční zátěží a mnohdy je upřednostňována potřeba dětí pro práci. Nejvíce pociťují tento nedostatek v subsaharské Africe, kde se země musí potýkat s celou řadou problémů, které

brání tomu, aby se vzdělání stalo vládní prioritou. Někdy také idea vzdělání pro všechny ostře naráží na některé místní tradice a hodnoty.

Důležité je, aby si i samotní obyvatelé byli vědomi přínosnosti vzdělání a jeho dalšího uplatnění. Obsah a forma vzdělávání by tedy měly vycházet z možností jejich využití v dané oblasti, ale zároveň připravovat studenty na to, aby se uměli vyrovnat se změnami, které současná industrializace a globalizace světa přináší.

Bez dostatečného vzdělání obyvatel dochází k prohlubování ekonomického úpadku a nalezení východiska není lehké. Pokud potenciální investoři narážejí na nedostatek vzdělané a kvalifikované pracovní síly, raději své podnikání stěhují do zahraničí. Tím dochází k hospodářskému úpadku i k nárůstu chudoby, nezaměstnanosti a dalších společenských problémů. Rozpočet nerozvinuté země je následně zatížen dodatečnými výdaji, takže na vzdělání zůstane opět o něco méně peněz. Vzniká bludný kruh, z něhož není snadné uniknout.

Jako první úniková cesta z kruhu jistě bleskne hlavou vyřešení počátečního problému - zajištění gramotnosti a úplného základního vzdělání pro všechny obyvatele. Toto je i cílem programu OSN nazvaného Vzdělání pro všechny (Education For All - EFA) a jedním z Rozvojových cílů tisíciletí. Hlavní myšlenkou je zajištění základní školní docházky pro všechny děti do roku 2015 a součástí uvedeného cíle je rovněž odstranění nerovnosti v přístupu ke vzdělání mezi muži a ženami. Zejména v Africe a Jižní Asii procento gramotných dívek dosud výrazně zaostává za podílem gramotných chlapců. Při porovnání přístupu ke vzdělání mezi muži a ženami, dojdeme k závěru výrazného nastavení situace v neprospěch žen. Problém vzdělání žen je složitou kombinací ekonomických a sociálních faktorů.

Pro dosažení cíle „Vzdělání pro všechny“ je naprosto nezbytné zajistit větší objem finančních prostředků plynoucích do školství, zaručit bezplatnost alespoň základního vzdělání a zlepšit úroveň vzdělávání učitelů. Rodiny musejí být motivovány k tomu, aby své děti do škol posílaly, a zároveň musejí mít možnost tak učinit. Dětský fond OSN (UNICEF), Světová banka a Světová zdravotnická organizace (WHO) odhadují, že k dosažení většiny rozvojových cílů do roku 2015 bude nutné zvýšit každý rok rozvojovou pomoc o dalších padesát miliard dolarů. To znamená dvojnásobné navýšení nákladů na pomoc. Přestože se tato částka může zdát velmi vysoká, představuje pouze asi 0,2 % příjmů dárcovských zemí. Rozvojové cíle tisíciletí jsou finančně dosažitelné a technicky proveditelné, avšak k jejich naplnění vede cesta pouze přes účinné světové partnerství pro rozvoj a vstřícnost bohatých zemí.

Na tom, aby se neblahá situace afrického vzdělávání zlepšila, pracuje řada místních i zahraničních iniciativ a mnohdy se zaměřují právě na vzdělávání učitelů a představování moderních vyučovacích metod. V Etiopii takové kurzy pořádá i česká společnost Člověk v tísní, jejíž Centrum moderních vyučovacích metod operuje v Awasse na jihu země.

Na podobném principu fungují i semináře americké neziskové organizace Academy for Educational Development (Akademie pro rozvoj vzdělání), která působí ve více než třiceti rozvojových zemích. Učitelé se na pravidelných školeních seznamují s novými pomůckami a technikami vyučování, sestavují společné projekty a rozšiřují mezi sebou materiály, které jsou v jejich zemi nedostatkovým zbožím.

Vyřešení situace není snadné a je nezbytné chápat věci ve spojení s mnoha dalšími aspekty životů lidí v těchto oblastech. Při letném pohledu by např. bylo velmi snadné odsoudit dětskou práci. Kdekdo by si řekl: „co to je za rodiče, že vůbec mohou něco takového dopustit?“, jenže to by byl pohled jen na jednu stranu téže mince. Odvrácená strana je taková, že mnohé rodiny jsou natolik chudé, že si nemohou dovolit posílat své děti do školy ani tehdy, pokud by jim tím nevznikly žádné další náklady. I děti musí tvrdě pracovat, aby jejich rodiny přežily a jejich uvolnění z těchto povinností se často ukazuje jako takřka nemožné. Pro nás je samozřejmostí docházka do školy. Jako malí si leckdy stěžujeme, chodíme tam s odporem, ale ačkoliv se nám to může zdát jako utrpení, někteří toto zažít nemohou a přitom by to pro ně bylo darem.

Bylo by snadné otočit list se závěrem, že tedy existují jisté organizace, které se snaží dosáhnout změny a nic pro to sami vlastně udělat nemůžeme. Ale i počátky těchto aktivit jsou v tom, že někdo otevřel oči, podíval se jiným směrem než obvykle, zamyslel se, ale nevzdal to a začal jednat. I my můžeme nalézt plno způsobů, jimiž můžeme přispět k pokroku v rozvojových zemích, jde jen o to chtít je vidět a uvědomit si jejich cenu. V dnešní době, kdy je propojenost světa patrná snad na každém kroku, by tento fakt mohl jít ruku v ruce s lidskou solidaritou a snahou pomoci klidně i člověku z druhého konce světa. Zkusme jen jediný den od okamžiku, kdy si ráno uvaříme kávu do chvíle, kdy večer usedneme k televizi, pozorněji sledovat náš život a veškeré možnosti, které máme. Při porovnání s nejchudšími oblastmi na světě, dojdeme k závěru, že se vlastně vůbec nemáme tak zle. Ne tak zle, abychom nemohli pomoci někomu, kdo zdaleka nedisponuje tolika příležitostmi jako my.

Použité zdroje:

Růžička, Tomáš, Chmelař, Pavel. 2006. Brožura “ROZVOJOVÉ CÍLE TISÍCILETÍ - Manuál globálního rozvojového vzdělávání“. Praha: Nadace Divoké husy.

www.ceskoprotichudobe.cz

www.clovekvtisni.cz

www.rozvojovka.cz